

**Ogólna informacja dot. dyrektywy w sprawie ochrony
osób zgłaszających naruszenia prawa Unii
stan prawny - listopad 2021**

W Polsce trwają prace nad **projektem ustawy wdrażającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1337 z 23 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii.**

Nie ma jeszcze ostatecznego kształtu rozwiązań, w tym m.in. dotyczących zadań i statusu osób odpowiedzialnych za rozpatrywanie zgłoszeń naruszenia prawa.

W motywie 74 dyrektywa wskazuje, że odpowiedzialne za rozpatrywanie zgłoszeń, w celu ich rozpatrywania oraz komunikacji ze zgłaszającym, a także w celu prowadzenia we właściwy sposób działań następczych w związku ze zgłoszeniem, powinny być specjalnie przeszkolone, w kwestii mających zastosowanie przepisów i ochronie danych osobowych.

Z kolei motyw 7 przewiduje, że osoby odpowiedzialne z rozpatrywanie zgłoszeń oraz te, które mają prawo dostępu do informacji przekazanych przez sygnalistów, mają obowiązek zachować tajemnicę zawodową i poufność przy przekazywaniu danych zarówno w ramach właściwego organu, jak i poza ten organ.

Art. 12 ust.4 dyrektywy przewiduje natomiast, że państwa członkowskie muszą zapewnić, aby właściwe organy wyznaczyły członków personelu odpowiedzialnych za rozpatrywanie wniosków zgłoszeń, a w szczególności odpowiedzialnych za:

- przekazywanie zainteresowanym osobom informacji na temat procedur dokonywania zgłoszeń,
- przyjmowanie zgłoszeń oraz podejmowanie działań następczych, w związku z tymi zgłoszeniami,
- utrzymywanie kontaktu z osobą dokonującą zgłoszenia w celu przekazywania jej informacji zwrotnych i zwracania się w razie potrzeby o dalsze informacje.

Przy wdrożeniu wewnętrznego systemu sygnalizowania o nieprawidłowościach niezwykle ważne jest zapewnienie, aby dane osobowe wszystkich uczestników postępowania – sygnalisty, sprawców lub ewentualnych świadków opisanego w zgłoszeniu naruszenia – były należycie chronione, a ich prawa przestrzegane. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1337 z 23 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii wskazuje wprost na wymóg stosowania RODO przy korzystaniu z mechanizmów whistleblowingowych. Zgodnie z motywem 82 dyrektywy ochrona poufności tożsamości osoby dokonującej zgłoszenia podczas trwania procesu dokonywania zgłoszenia i w toku postępowań wyjaśniających uruchomianych na skutek zgłoszenia, jest jednym z zasadniczych środków ex ante zapobiegającym działaniom odwetowym.

Procedura zgłaszania naruszeń powinna określać sposób ochrony danych osobowych pracownika lub innej osoby wykonującej czynności na rzecz instytucji obowiązanej dokonujące zgłoszenia oraz osoby, której zarzuca się dokonanie naruszenia, zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych zawartych w zgłoszeniu.

opracowała – Anna Giedrys

Dalego też konieczne jest przejście takich procedur wewnętrznych służących zgłaszaniu nieprawidłowości, które nawiązują do przewidzianych w RODO zasad, takich jak zasada przejrzystości, rzetelności, legalności, celowości, rozliczalności czy minimalizacji danych.

Na szczególną uwagę zasługuje zasada minimalizacji danych. Oznacza to, że danych osobowych, które w sposób oczywisty nie mają znaczenia dla rozpatrywania konkretnego zgłoszenia, nie należy zbierać, a w przypadku ich przypadkowego zebrania należy je niezwłocznie usunąć.

W sprawach związanych z sygnalizowaniem nieprawidłowości na Uniwersytecie Szczecińskim, Administratorem danych osobowych jest Uczelnia. To Uczelnia wdraża system do zgłaszania nieprawidłowości i prowadzi wewnętrzne postępowanie wyjaśniające. Dane osobowe mogą przetwarzać administrator, podmiot działający na podstawie upoważnienia administratora i osoby upoważnione przez podmiot przetwarzający. Dlatego też należy zwrócić uwagę na kwestie organizacyjne ochrony danych osobowych, które powinny znaleźć się w wewnętrznej procedurze dotyczącej systemu zgłaszania nieprawidłowości poprzez wskazanie **wprost osób upoważnionych do przetwarzania w imieniu administratora danych osobowych**.

Wskazania wymaga to, że podstawą prawną do przetwarzania danych osobowych w wewnętrznych procedurach sygnalizacyjnych, zarówno danych dotyczących sygnalisty, jak i sprawcy naruszenia lub ewentualnych świadków opisanego w zgłoszeniu naruszenia, są niezbędność realizacji obowiązku prawnego administratora i jego prawnie uzasadniony interes.

Jest to wprost związane z obowiązkiem ustanowienia wewnętrznych kanałów i procedur do zgłaszania nieprawidłowości oraz obowiązkiem prowadzenia wewnętrznych postępowań wyjaśniających.

Pozyskując dane osobowe w trakcie prowadzonego postępowania wyjaśniającego, pamiętać należy, że **przepisy RODO nie pozwalają na wyłączenie obowiązku informacyjnego wobec osoby, która przekazuje swoje dane osobowe**. Zakres obowiązku informacyjnego należy zredagować na podstawie art. 13 RODO. Tu szczególnie istotne będzie wskazanie **celu przetwarzania danych osobowych** stanowiący granicę dopuszczalności przetwarzania danych osobowych, który powinien zostać zdefiniowany w procedurze dotyczącej wewnętrznych postępowań wyjaśniających. Oczywiście na gruncie dyrektywy celem przetwarzania danych osobowych jest przeprowadzenie wewnętrznego postępowania wyjaśniającego, ustalenie okoliczności, w jakich doszło lub mogło dojść do naruszenia, lub wreszcie wyciągnięcie konsekwencji prawnych w stosunku do sprawców naruszenia. Okres przetwarzania danych osobowych nie może być dłuższy niż jest to konieczne do realizacji celów zgłoszenia naruszenia i przeprowadzenia postępowania.

Obowiązek informacyjny dotyczy także osób, których dane zostały pozyskane nie bezpośrednio od osoby, której dotyczą – osoby, której zarzuca się nieprawidłowe zachowanie czy świadków takiego naruszenia. W odniesieniu do tych uczestników postępowania wyjaśniającego obowiązek informacyjny reguluje art.14 RODO, który pozwala na niewykonanie obowiązku informacyjnego, gdy jego wykonanie mogłoby uniemożliwić lub poważnie utrudnić realizację celów takiego przetwarzania. W takich przypadkach administrator podejmuje odpowiednie środki, by chronić prawa i wolności oraz prawnie uzasadnione interesy osoby, której dane dotyczą.

opracowała – Anna Giedrys